Gediminas Gendrėnas

Excavations at 8 Šv. Mykolo St. in Vilnius, 1996

In 1996 in the research at 8 Šv. Mykolo St., Vilnius there was exposed an up to 4,2 m thick habitation zone from the 15th–17th centuries. The habitation zone included 2 stoves, the future exhibits of the Museum of Amber, housed in the researched building.

Jonas Genys

Žvalgomieji tyrinėjimai Klaipėdoje, Grįžgatvio gatvėje Nr. 4, 6

1997 m. MLIM atliko žvalgomuosius tyrinėjimus Klaipėdos senamiesčio R pakraštyje, sklypuose, esančiuose prie pat miesto gynybinių pylimų. Tyrinėjimų tikslas buvo lokalizuoti XVIII–XIX a. reformatų kapinaites, kurių ribos apytikriai buvo siejamos su sklypo Grįžgatvio g. Nr. 4 ribomis. Rašytiniai miesto istorijos šaltiniai, ankstesni archeologiniai tyrinėjimai leido manyti, kad XVI a. antrojoje pusėje šioje senamiesčio dalyje buvę miestiečių daržai. XVII a. 3 dešimtmetyje pradėti pilti miesto bastioniniai įtvirtinimai; XVIII a. jie buvo rekonstruoti. Tuo laikotarpiu reformatai šalia bažnyčios gavo sklypą. Tokia sklypo istorija vertė jau prieš tyrinėjimus suabejoti galima kapinaičių lokalizacija sklype Nr. 4, kuris užima vieno iš bastionų vidinę dalį.

Archeologinių tyrinėjimų metu ištirtos 4 perkasos – bendras apie 50 m^2 plotas. Kultūrinio sluoksnio storis čia siekė 2,6–3 m.

Perkasa Nr. 1 iškasta sklypo Grįžgatvio g. Nr. 4 ribose, prie pat gatvės. Joje užtikti XVI–XVII a. ribos ankstyviausi sluoksniai – buvusios daržų žymės, t. y. pilka su organikos priemaišomis žemė. XVII–XIX a. sluoksniuose jokių statinių pėdsakų nerasta.

Perkasa Nr. 2 iškasta dabartinio pastato vietoje (Grįžgatvio Nr. 6). Čia aptiktos buvusios reformatų kapinaitės. Iš viso aptikti 8 vaikų, vyrų ir moterų kapai. Mirusieji laidoti keliais horizontais lentiniuose su geležinėmis ir žalvarinėmis rankenomis karstuose, orientuoti galva į V ar artima kryptimi.

Kapai buvo 1,5–2 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Įkapių karstuose nerasta. Karstų rankenų forma leidžia manyti, kad kapai galėtų būti datuojami XVIII a. pabaiga–XIX a. Aptiktų kapų išsidėstymas rodo, kad tai kapinaičių pakraštys, vėlyviausia jų dalis. Kapų tankumas byloja, kad pagrindinis kapinaičių masyvas tęsiasi V, t. y. Tiltų g., kryptimi.

Perkasa Nr. 3 iškasta sklypo Grįžgatvio g. Nr. 4 ribose, prie pylimo krašto. Tyrimų metu atidengtas autentiškas XVIII a. pylimo profilis, (dabar pylimas užslinkęs žemėmis). Paaiškėjo, kad XVIII a. bastiono aikštelės paviršius buvo beveik 1 m žemiau nei dabar.

Perkasa Nr. 4 iškasta bastiono aikštelės viduryje, Grįžgatvio g. Nr. 4 sklype. Čia aptikta XVII–XVIII a. statinių liekanų. Pastato liekanas reikia sieti su buvusios miesto įtvirtinimo sistemos kompleksu. Tyrinėjimų metu atkasta pastato Š sienos dalis. Siena yra 70–85 cm storio, išmūryta iš plytų, surištų baltos spalvos kalkių ir smėlio skiediniu. Plytos dėtos naudojant renesansinį rišimo būdą. Pamatai iki 1,1 m gylio, išmūryti iš plytų, įrengti tokio pat kaip pamatų ir sienos pločio duobėje. Pamatams ir sienoms įrengti panaudotos 320–350x158–160x85–88 mm formato plytos.

Į P pusę nuo pamatų atidengta vidinė pastato dalis (patalpa), ją žymi kietas kalkių su smėliu sluoksnis, plytos, paguldytos plokščiąja puse į viršų, dideli (iki 1 m skersmens) akmenys. Akmenų paviršius yra sulig gana lygiu grindų paviršiumi.

Tyrinėjimų metu pastato griuvenose ir kituose sluoksniuose aptiktas didelis kiekis glazūruotų plokščiųjų čerpių fragmentų, kurios į šį sklypą, matyt, pateko iš piliavietės ir yra datuojamos ankstyvesniu laikotarpiu nei išlikusios pastato liekanos. Tai antrinio čerpių panaudojimo pavyzdys.

Kasinėjimų metu surinkta daug XVII a. antrosios pusės–XVIII a. buitinės ir architektūrinės keramikos, XIX a. stiklinių butelių šukių. Archeologiniai tyrinėjimai leidžia daryti išvadas, kad sklypų ankstyviausias kultūrinis sluoksnis datuojamas XVI a. antrąja puse. Tuomet čia buvo neapstatyta daržams naudojama teritorija. Reformatų kapinaitėms XVIII a. buvo paskirtas plotas ne bastiono aikštelės teritorijoje (t. y. Grįžgatvio g. Nr. 4), bet arčiau Tiltų g. (dabartiniame sklype Grįžgatvio g. Nr. 6). Sklype Grįžgatvio g. Nr. 4 tuomet dar stovėjo mūrinis gynybinei

miesto sistemai priklausantis pastatas. XVIII a. žemės paviršius bastiono vidinėje pusėje buvo beveik 1 m žemesnis nei dabar. Sklype Grįžgatvio g. Nr. 6 ištirti kapai skiriami vėlyviausiam kapinaičių etapui – XVIII a. pabaigai–XIX a. Ankstyvesnė jų dalis turėtų būti lokalizuojama į V nuo tyrinėtos vietos.

Jonas Genys

Survey at 4, 6 Grįžgatvio St., Klaipėda

In 1997 in the eastern part of the Old Town of Klaipėda LLMH examined 5 segments of the area (50 m²). The remains of the earliest habitation zone are ascribed to late 16th century. In the buffer zone there were registered defensive constructions as in 3rd decade the town saw the erection of fortifications. The team uncovered the foundations of a brick building as well as 8 graves, which indicates that in the 18th–19th centuries a part of the site was occupied by a Protestant cemetery.

Jonas Genys

Tyrinėjimai Klaipėdoje, Sukilėlių gatvėje Nr. 12

1996 m. MLIM atliko žvalgomuosius tyrinėjimus Klaipėdoje, Sukilėlių g. Nr. 12. Ši teritorija yra svarbioje senamiesčio vietoje, kuri iki šiol mažai tyrinėta. Tai buvęs XIV–XV a. miesto pakraštys, kurį iš visų pusių supo Danės vandenys. Sprendžiant iš seniausio 1630 m. Klaipėdos plano, tuomet sklypo ribose telkšojo vanduo. Tad buvo svarbu išsiaiškinti, ar pastatas Sukilėlių g. Nr. 12 pastatytas ant XVII a. antrojoje pusėje užpiltos upės vagos, ar ši teritorija siekė R senojo miesto dalį.

Tyrinėjimų metu ištirti 3 plotai, kurių bendras dydis buvo 98 m². Kultūrinis sluoksnis tyrinėtose vietose siekė 1,4–1,6 m. Surinkti 183 radiniai. Kasinėjimai parodė, kad seniausi radiniai yra tik iš XVII a., ir jie čia pateko Danės senvagės užpylimo XVII a. antrojoje pusėje metu.